

WPŁYW INFRASTRUKTURY NA ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W GMINACH WIEJSKICH WYBRANYCH POWIATÓW WOJ. MAŁOPOLSKIEGO

Anna Krakowiak-Bal

Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi, Akademia Rolnicza w Krakowie

Streszczenie. W pracy analizowano znaczenie wyposażenia infrastrukturalnego dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich województwa małopolskiego. Analizą objęto gminy wiejskie powiatów suskiego, tatrzańskiego i gorlickiego, łącznie 32 gminy. W artykule przedstawiono także rozwój przedsiębiorczości obszarów wiejskich wybranych gmin w latach 2002-2005 z uwzględnieniem poszczególnych sekcji działalności gospodarczej. Przeprowadzona analiza wykazała, że wraz ze spadkiem poziomu przedsiębiorczości wiejskiej spada również siła zależności jej rozwoju od wyposażenia w infrastrukturę techniczną. Natomiast im mniejsza dostępność mieszkańców analizowanych gmin do obiektów handlowych i turystycznych tym jest słabszy poziom przedsiębiorczości ($r > 0,4$).

Słowa kluczowe: infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna, infrastruktura ekonomiczna, przedsiębiorczość

Wstęp

W każdej zbiorowości znajdują się jednostki przedsiębiorcze, które, jeżeli stworzy się im odpowiednie warunki (m.in. infrastrukturalne), pobudzą do działania, zainicjują tworzenie przedsiębiorstw dających pracę i dochody im samym oraz okolicznej ludności. Do zadań władz lokalnych powinno należeć stymulowanie takich postaw, gdyż jest to wspólny interes wszystkich mieszkańców i osób, które odpowiadają za rozwój danego obszaru, zwłaszcza wiejskiego. Lokalny rozwój gospodarczy może zaspokajać istotne potrzeby poprzez tworzenie miejsc pracy, a z czasem jego wymiernym efektem jest powiększanie bazy podatkowej, a dodatkowe dochody mogą być przeznaczone na inwestycje poprawiające stan rozwoju infrastruktury i warunki życia ludności [Diagnoza stanu... 2007 [online]]. Oznacza to, że pomiędzy zagospodarowaniem infrastrukturalnym a rozwojem przedsiębiorczości istnieje wzajemna zależność. Rozwojowi przedsiębiorczości może towarzyszyć rozwój infrastrukturalny, oraz lepsze zagospodarowanie infrastrukturalne może warunkować wzrost przedsiębiorczości.

Cel i zakres opracowania

Celem niniejszej pracy jest wykazanie znaczenia elementów infrastruktury dla rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich wybranych gmin województwa małopolskiego.

W artykule przedstawiono także diagnozę przedsiębiorczości obszarów wiejskich z uwzględnieniem poszczególnych sekcji działalności gospodarczej w latach 2002-2005.

Analizie poddano wybrane elementy infrastruktury:

- technicznej: sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, drogowa, oczyszczalnie ścieków, placówki pocztowe,
- społecznej: szpitale, przychodnie, biblioteki,
- ekonomicznej: sklepy, targowiska, stacje paliw, obiekty turystyczne.

Dobór zmiennych był warunkowany dostępnością danych dotyczących obszarów wiejskich w rozpatrywanym okresie.

Analizą objęto gminy wiejskie powiatów suskiego, tatrzańskiego i gorlickiego, łącznie 32 gminy.

Metodyka badań

Materiał do badań stanowiły opracowania statystyczne GUS, oraz informacje Banku Danych Regionalnych [Bank Danych Regionalnych 2007 [online]].

Poziom przedsiębiorczości wyznaczono za pomocą wskaźnika przedsiębiorczości według wzoru [Klasik 2006]:

$$P = \frac{a}{n} \times 1000 \quad [\text{liczba podmiotów} \cdot 1000 \text{ mieszkańców}^{-1}] \quad (1)$$

gdzie,

- a – liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych
- n – liczba mieszkańców

Jako wskaźnik dynamiki rozwoju przedsiębiorczości według sektorów gospodarki w poszczególnych gminach przyjęto procentowy przyrost liczby podmiotów od 2002 do 2005 roku.

Ponieważ wartości wskaźnika przedsiębiorczości utworzyły szereg czasowy momentów, do wyznaczenia średniego poziomu przedsiębiorczości w analizowanym okresie wykorzystano średnią chronologiczną.

W celu przeprowadzenia analizy rozwoju infrastruktury technicznej i społeczno-ekonomicznej skonstruowano odpowiednie wskaźniki infrastrukturalne określające dostępność ludności danego obszaru do urządzeń lub obiektów infrastrukturalnych oraz stopień zagęszczenia elementu infrastrukturalnego (sieć drogowa).

Wyniki badań

Działalność gospodarcza

W latach 2002-2005 w rozpatrywanych gminach, średnio w roku zarejestrowanych było 512 podmiotów gospodarczych, a średnioroczny wskaźnik przedsiębiorczości wyniósł 56,5.

Niestety przedsiębiorczość ogółem w stosunku do 2002 roku zmalała (tab. 1), co oznacza, że w 2005 roku rejestrowano mniej podmiotów gospodarczych niż w 2002. Natomiast spadek nie dotyczył wszystkich działów gospodarki.

Tabela.1. Dynamika działalności gospodarczej w gminach wiejskich w latach 2002-2005
Table 1. Dynamics of economic activities in villages over the period 2002-2005

Sekcja działalności według PKD		Wskaźnik dynamiki [%] [w stos. do roku 2002]
A	Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	28,49
M	Edukacja	25,97
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	21,66
K	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	19,24
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	7,57
H	Hotele i restauracje	1,62
L	Administracja publiczna i obrona narodowa	1,48
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	1,04
J	Pośrednictwo finansowe	0,08
F	Budownictwo	-2,20
N	Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	-3,68
D	Przetwórstwo przemysłowe	-12,26
O	Działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	-34,17
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ OGÓLEM		-1,42

Źródło: obliczenia własne autora

Najwyższym wskaźnikiem dynamiki charakteryzowała się działalność związana z rolnictwem i leśnictwem (wzrost o 28,5% w stosunku do roku 2002). Wzrosła także liczba przedsiębiorstw, zajmujących się edukacją a także transportem, gospodarką magazynową i łącznością. Znacznie zmniejszyła się natomiast liczba podmiotów gospodarczych działających w branży usługowej, komunalnej i społecznej (spadek o 34,2%), przetwórstwa przemysłowego, ochrony zdrowia i pomocy społecznej oraz w budownictwie.

W analizowanym zbiorze gmin znajdowały się również takie, w których wskaźnik przedsiębiorczości systematycznie wzrastał w kolejnych latach:

- Lipnica Wielka, wzrost o 13% w stosunku do 2002 roku,
- Zembrzyce, wzrost o 7%,
- Kościelisko, 6% przyrost przedsiębiorczości.

Natomiast największą dynamikę wskaźnika przedsiębiorczości (14% w stosunku do 2002 r.) wykazano w gminie Ropa (pow. gorlicki), pomimo spadku tej wielkości w 2005 roku.

Na terenach wiejskich, będących przedmiotem opracowania, najwięcej przedsiębiorstw prowadziło działalność handlową (23% wszystkich zarejestrowanych podmiotów) oraz przetwórstwa przemysłowego (21%).

Wypożyczenie infrastrukturalne

Rozpatrując rozwój wyposażenia infrastrukturalnego (infrastruktury technicznej) wybranych obszarów wiejskich, należy zauważyć jego stopniową poprawę (tab. 2).

Najwyższą dynamiką charakteryzował się wskaźnik skanalizowania (wzrost o 30% w stosunku do 2002 roku). Systematycznie wzrastała także liczba osób obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków i korzystających z sieci wodociągowej.

Tabela 2. Dynamika infrastruktury technicznej w gminach wiejskich w latach 2002-2005

Table 2. Dynamics of technical infrastructure in villages over the period 2002-2005

Wskaźnik infrastruktury technicznej	Jednostka	Wskaźnik dynamiki [%] [w stosunku do roku 2002]
Wskaźnik skanalizowania	% osób podłączonych do sieci	30,3
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków	% osób	22,1
Drogi gminne o nawierzchni twardej ulepszonej	km · (100km ²) ⁻¹	9,4
Wskaźnik zwodociągowania	% osób podłączonych do sieci	7,2
Placówki pocztowe	ob. · 1000 mieszkańców ⁻¹	7,0
Drogi gminne o nawierzchni twardej	km · (100km ²) ⁻¹	0,3
Ludności korzystająca z sieci gazowej	% osób podłączonych do sieci	-0,7
Drogi gminne o nawierzchni gruntowej	km · (100km ²) ⁻¹	-2,1

Źródło: obliczenia własne autora

Zmniejsza się natomiast, nieznacznie (0,7%) liczba osób korzystających z sieci gazowej. Korzystnym przejawem rozwoju gospodarczego terenów wiejskich jest malejąca gęstość sieci dróg gruntowych (spadek o 2,1%).

W tabeli 3 przedstawiono wskaźniki dynamiki wybranych elementów infrastruktury społecznej i ekonomicznej. Niestety, w porównaniu z infrastrukturą techniczną, liczba większości obiektów infrastruktury społecznej i ekonomicznej spada.

Wyjątek stanowią przychodnie, których liczba wzrosła ponad ośmiokrotnie w porównaniu z rokiem 2002. Wiąże się to z bardzo małą początkową liczbą tych obiektów w gminach wiejskich (w 2002 – 8 przychodni, w 2005 – było ich już 78).

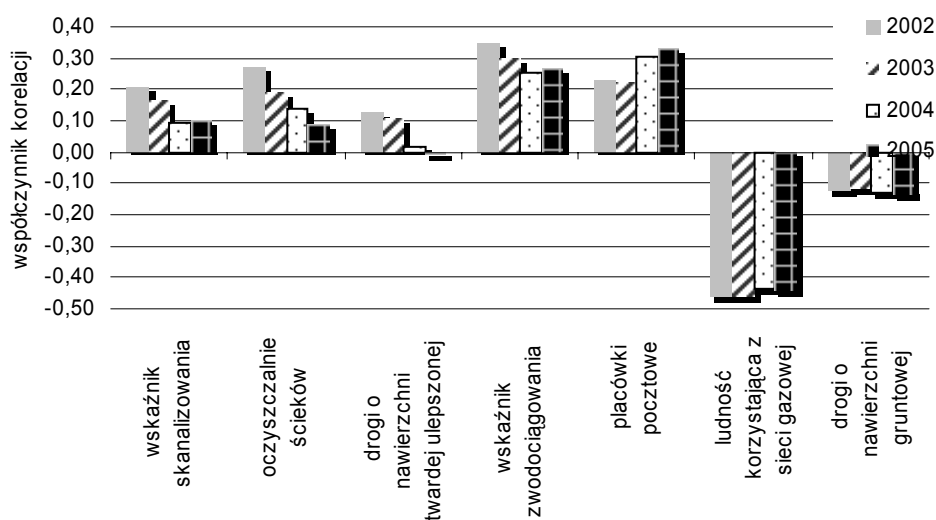
Wpływ infrastruktury...

Tabela. 3. Dynamika infrastruktury społeczno-ekonomicznej w gminach wiejskich w latach 2002-2005
Table 3. Dynamics of socio-economic infrastructure in villages over the period 2002-2005

Wskaźnik dostępności infrastruktury społecznej i ekonomicznej [ob.·1000 mieszkańców ⁻¹]	Wskaźnik dynamiki [%] [w stosunku do roku 2002]
Przychodnie	863,1
Stacje paliw	2,3
Targowiska stałe	0,0
Sklepy	-3,1
Biblioteki i filie	-3,6
Obiekty turystyczne całoroczne	-6,8

Źródło: obliczenia własne autora

Celem artykułu było zbadanie wpływu zagospodarowania infrastrukturalnego na rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Wartości współczynników korelacji pomiędzy wybranymi elementami infrastruktury technicznej a wskaźnikiem przedsiębiorczości w kolejnych latach przedstawiono na rys.1.

Rys. 1. Zależność korelacyjna pomiędzy wskaźnikiem przedsiębiorczości a wybranymi elementami infrastruktury technicznej (dla wartości uśrednionych)

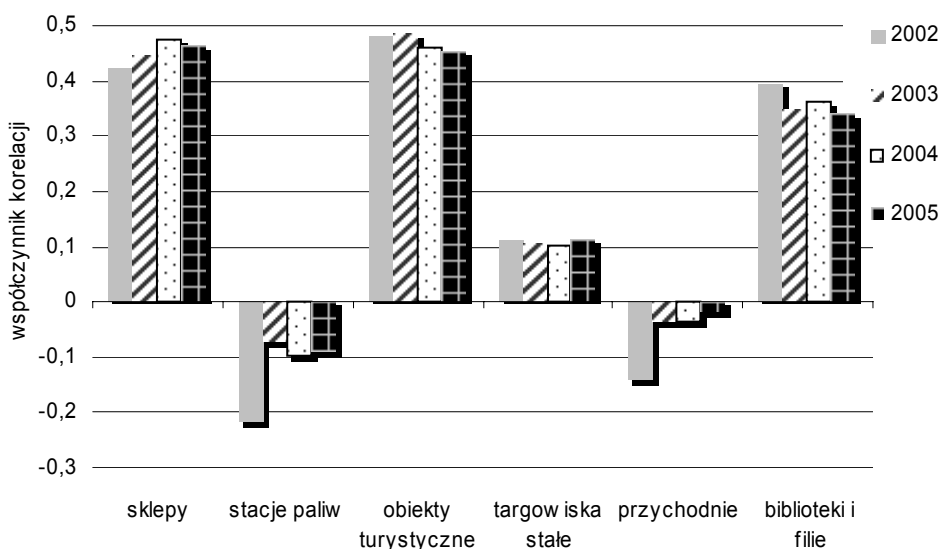
Fig. 1. Correlation between entrepreneurship factor and selected components of technical infrastructure (for averaged values)

Przeprowadzona analiza dowiodła słaby związek pomiędzy wyposażeniem w infrastrukturę techniczną a przedsiębiorczością na wsi. Najwyższą wartość współczynnika korelacji uzyskano dla wskaźnika zwodociągowania terenu w roku 2002 ($r = 0,35$), niemniej jednak na poziomie istotności $p < 0,05$ jest to zależność nieistotna statystycznie.

Większość elementów infrastruktury technicznej wykazywała słabnący wpływ na średni poziom przedsiębiorczości wiejskiej w kolejnych latach. Spowodowane jest to m.in. systematycznie malejącą działalnością gospodarczą na terenach wiejskich od 2003 roku.

Potwierdzają to analizy na poziomie gminnym. Ujemne wartości współczynnika korelacji Pearsona wyznaczono dla dwóch wskaźników: zgazyfikowania gmin oraz ich wyposażenia w drogi gruntowe. Jak wynika z tab. 2, są to wskaźniki, których wartości w kolejnych latach malały, co może wpływać na ich ujemną korelację z poziomem przedsiębiorczości. Ponadto, w rozpatrywanych gminach był niskim odsetek osób korzystających z sieci gazowej, średnio wynosił on 13%, a prawie połowa gmin (47%) nie posiadała w ogóle sieci gazowej. Jednocześnie, interpretując wartości współczynnika korelacji należy stwierdzić, że wyposażenie w sieć gazową nie przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości na terenach wiejskich.

Analiza zależności pomiędzy wyposażeniem gmin w obiekty infrastruktury społecznej i ekonomicznej a przedsiębiorczością wykazała nieznacznie wyższe wartości (rys. 2).

Rys. 2. Zależności infrastruktury społeczno-ekonomicznej i wskaźnika przedsiębiorczości w latach 2002-2005 (dla wartości uśrednionych)

Fig. 2. Relationships of socio-economic infrastructure and entrepreneurship factor over the period 2002-2005 (for averaged values)

Dla wskaźników wyrażających dostępność sklepów i obiektów turystycznych, wartości wskaźników korelacji były w każdym roku analizy wyższe od 0,4. Były to wskaźniki, które podobnie jak poziom przedsiębiorczości wykazały tendencję malejącą. Stąd im mniej nowych sklepów i obiektów turystycznych tym mniejszy poziom przedsiębiorczości w danej gminie i odwrotnie.

Pozostałe elementy infrastrukturalne nie wykazały istotnych statystycznie (dla $p < 0,05$) zależności od rozwoju przedsiębiorczości.

Podsumowanie i wnioski

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że:

- rozwój przedsiębiorczości wybranych obszarów wiejskich województwa małopolskiego od 2003 roku systematycznie maleje,
- najczęściej podejmowaną działalnością gospodarczą na wsi jest handel i przetwórstwo przemysłowe,
- wyposażenie terenów w urządzenia infrastruktury technicznej stopniowo poprawia się, największą dynamiką w latach 2002-2005 charakteryzował się stopień skanalizowania gmin wiejskich,
- wraz ze spadkiem poziomu przedsiębiorczości wiejskiej spada również siła zależności jej rozwoju od wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- im mniejsza dostępność mieszkańców analizowanych gmin do sklepów i obiektów turystycznych tym słabszy poziom przedsiębiorczości ($r > 0,4$).

Poziom przedsiębiorczości wiejskiej wykazuje słabe zależności korelacyjne z większością elementów infrastrukturalnych. Może wiązać się to z ciągle jeszcze słabym poziomem zagospodarowania infrastrukturalnego gmin wiejskich oraz o silnym wpływem „pozainfrastrukturalnych” czynników na rozwój przedsiębiorczości w gminach wiejskich (predyspozycje osobowe, uwarunkowania społeczne, działalność władz lokalnych, itp.).

Ponadto, w dalszych badaniach należałoby ująć analizę szeregów czasowych z przesunięciem, która zweryfikuje czy następstwem dobrego wyposażenia infrastrukturalnego może być wzrost przedsiębiorczości na danym terenie.

Bibliografia

- Klasik A.** (red.) 2006. *Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny*. Katowice. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego. ISBN 8372469385.
- Bank Danych Regionalnych. Baza danych GUS. 2007.[online]. [dostęp 1.02.2007].
Dostępny w Internecie <http://www.stat.gov.pl/bdr>.
- Diagnoza stanu i uwarunkowań obszarów wiejskich Pomorza Środkowego-Przedsiębiorczość na wsi. Projekt „Lepsza wieś” realizowany w ramach „Pilotażowego Programu Leader +” [online]. [dostęp 9.02.2007]. Dostępny w Internecie http://www.lepszawies.pl/pliki/raport_koncowy_przedsie-biorczosc.pdf.

INFLUENCE OF INFRASTRUCTURE ON DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP IN VILLAGES OF SELECTED COUNTIES IN THE PROVINCE OF MAŁOPOLSKA

Summary. The paper analyses importance of infrastructural development on entrepreneurship in rural areas of the Province of Małopolska. Total of 32 villages from Suski, Tatrzański and Gorlicki counties were included in the analysis. The paper presents also growth of entrepreneurship in rural areas of the selected villages in the period of 2002 to 2005, as related to various branches of economic activity. The analysis shows that a decrease of rural entrepreneurship level is directly reducing growth intensity dependence from the technical infrastructure equipment. On the other hand, the lesser accessibility of the analyzed village residents to commercial or tourist objects results in weaker entrepreneurship level ($r > 0,4$).

Key words: technical infrastructure, social infrastructure, economic infrastructure, entrepreneurship

Adres do korespondencji:

Anna Krakowiak-Bal: e-mail: akrakiowiak@ar.krakow.pl
Katedra Technicznej Infrastruktury Wsi
Akademia Rolnicza w Krakowie
ul. Balicka 116 B
30-149 Kraków